

ชื่อเรื่อง : บทบาทของชุมชนต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในชุมชนชนบท
อีสาน : กรณีศึกษา

นักวิจัย : *วิทัศน์ จันทรโพธิ์ศรี *กิ่งแก้ว เกษโกวิท **สุกัลกษณ์ โคตรคง
*ประเสริฐ ถาวรคุลย์สถิตย์

สถานที่ทำงาน : *คณะสาขารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
**โรงพยาบาลชนบท จังหวัดขอนแก่น

แหล่งทุนสนับสนุน : ทุนอุดหนุนทั่วไป มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ปีที่ทำการวิจัย : 2539 - 2540

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาทรัพยากรประมง (fishery Resources) ในชุมชนที่ทำการศึกษ และเพื่ออบรมแกนนำของชุมชนที่ทำการศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจในการแก้ไขปัญหา และรู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรประมง (Fishery Resources Conservation) โดยเลือกพื้นที่ที่ทำการศึกษา 2 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านบึงกลาง ตำบลหนองกุง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น และหมู่บ้านดงพอง ตำบลศิลา อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ติดลำน้ำพอง

การดำเนินการวิจัย ใช้วิธีการเก็บข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพ คือ การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม ข้อมูลที่ได้จะนำมาวิเคราะห์โดยอาศัยหลักของเหตุผล รวมทั้งตีความตามเนื้อหาสาระ รวมทั้งนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน

ผลของการศึกษาพบว่า ปัญหาทรัพยากรประมงของทั้งสองชุมชนสืบเนื่องจากการตื้นเขินของแหล่งน้ำสาธารณะต่างในชุมชน สारมลพิษจากกิจกรรมทางด้านการเกษตร การลดลงของปริมาณและคุณภาพของทรัพยากรประมงอันเกิดจากจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้มีการจับสัตว์น้ำมาบริโภคมาก โดยขาดการอนุรักษ์และขาดความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง และปล่อยให้บุคคลทั้งภายนอกชุมชนและภายในชุมชนจับสัตว์น้ำอย่างผิดวิธี ในด้านบทบาทการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง การศึกษาพบว่าทั้งสองชุมชนที่ศึกษา มีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีร้อยละ 68.2 และส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในระดับปานกลาง คือ มีร้อยละ 78.2 ในด้านการใช้

ประโยชน์จากทรัพยากรประมงอยู่ในระดับน้อยเป็นส่วนใหญ่คือมีร้อยละ 74.1 สำหรับปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงพบว่า ผู้มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ผู้ที่เป็นหัวหน้าครอบครัว ผู้ที่มตำแหน่ง เป็นกรรมการหมู่บ้าน มีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ และผู้ที่มีทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในระดับปานกลางจะมีบทบาทการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงน้อยกว่าผู้ที่มีทัศนคติในระดับมาก รวมทั้งผู้ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมากจะเป็นผู้ที่มีบทบาทการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงมาก

Title : The Role of Communities in Conserving Fishery Resources in Esan
Rural Communities : A Case Study

Researchers : Witat Janposri^{*}, Kingkaew Ketkowitz^{*}, Supaluk Kotdong^{**},
Prasert Thavondunstid^{**}

Address : *Faculty of Public Health, Khon Kaen University
**Chonabot Hospital, Khon Kaen Province

Sponsorship : General Subsidized Grant, Khon Kaen University

Research Duration : 1996-1997

Abstract

This study aims to research the state of fishery resource problems in the community and to train community leaders to become more aware of the problems, and to give guidance in solving them, including the ability to conserve fishing resources. The two chosen research sites are Bungklang Village, Nongkrung Subdistrict, Namphong District, Khon Kaen Province, and Dongpong Village, Sira Subdistrict, Muang District, Khon Kaen Province. Both sites are near the Namphong River.

The data was collected using both qualitative methods, such as participant observation, key informants, and in-depth interviews, as well as quantitative methods, primarily questionnaires. The data was analyzed both logically and statistically, and was interpreted as follows. Results showed that fishery resource problems in both communities stemmed from 1) shallowness of public water sources caused by increased sedimentation, 2) continual discharge of industrial waste water into the Nam Phong River from a nearby factory, and 3) pollutants from agricultural activities. Moreover, there has been a decrease in the number of aquatic animals due to overfishing, caused by increased human population, resulting in overconsumption. At the same time, a lack of knowledge and the negligence of conservation practices by those inside and from those outside the community have exacerbated the problem. Furthermore, illegal trapping of fish has also compounded the problem.

In terms of the role of conservation, this study found that all of the communities studied played a moderate high role in conserving fisher resources with 68.2%. And most had a moderate high level of knowledge concerning conservation of fishery resources, at 78.2%. In terms of fishery resource use, most surveyed came in at the small level of 74.1%. In terms of the various factors which are important to the role of fishery resource conservation, it was found that those who were 60 years old and older, were the heads of households, and had a position on the village committee, these persons has a role in conserving fishery resources more than other members of other groups. And those with moderate views about conservation had a smaller role in conserving fishery resources than those who held stronger views. Finally, those who have received information concerning the environment have a greater role in conserving fishery resources.